

Nr 151.

Av herr **Hagberg**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 59, med förslag till värnpliktslag.

I Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 59 med förslag till värnpliktslag förekommer uti § 16 mom. 6 den bestämmelsen, att frikallelse från värnpliktens fullgörande vid beväringen under fredstid äger den tillgodonjuta, som från riket avflyttat till land inom främmande världsdel och därefter åter hit inflyttat; dock under villkor: att avflyttningen icke skett i strid med då gällande föreskrifter om utvandring; att han under det år, han återinflyttat, fyllt minst 28 år; samt att minst nio år förflutit från avflyttningen till återinflyttningen, häri således icke inberäknad den tid, som vistelsen i riket varat, innan förlorad svensk medborgarrätt återförvärvats. Vad i detta moment stadgas, skall emellertid äga tillämpning endast till och med de inskrivningsförrättningar, som äga rum år 1920.

Anledningen till att bestämmelsen erhållit begränsad giltighetstid angives i den kungliga propositionen vara den, att vid den liknande bestämmelses tillkomst, som finnes i nu gällande värnpliktslag, i ärendet hörda myndigheter uttalat betänkligheter i fråga om denna eftergift för återinvandrare. Det befarades att därigenom en ny utväg kunde öppnas för dem, som ville undslippa värnplikten. Under sådana omständigheter hade ansetts rådligast att begränsa bestämmelsens giltighet till viss tid, varunder man kunde vinna erfarenhet om bestämmelsens verkningar på emigrationen. En sådan försökstid går i år till ända. Men enär man icke anser sig hava vunnit tillräcklig erfarenhet, föreslås nu försökstidens utsträckande till år 1920.

Det vill synas, som om man här drivit försiktigheten alltför långt

och som om tiden nu kunde vara inne att få den ifrågavarande frikallelsen definitivt fastställd.

Meningen med bestämmelsen om nämnda befrielse från värnplikt är att främja återinvandring till vårt land av till främmande världsdel utflyttade svenskar, ett syftemål, som måste anses synnerligen behjärtansvärt. Till värnplikt överåriga, men eljest i sin bästa ålder varande utvandrare, som vilja återvända till hemlandet, kunna ju på mångfaldigt sätt bli till gagn därstädes. De kunna bli till stöd och hjälp för åldriga föräldrar. De kunna genom arbetskraft, genom vunnen erfarenhet och arbetsskicklighet samt måhända även genom förvärvad förmögenhet bliva mycket nyttiga medborgare i sitt fädernesland. Men om en sådan 30—40-årig man, som kanske bildat familj, har att motse en lång värnpliktstid, därest han återvänder till Sverige, så föredrar han ganska säkert att stanna kvar i det främmande landet. Det var med tanke härpå nationalföreningen mot emigrationen på sin tid gjorde den hemställda till regering och riksdag, som resulterat i bestämmelsen om den frikallelse från värnplikt, varom här talats.

Om det åsyftade ändamålet hittills icke uppnåtts i så hög grad, som önskligt varit, så torde detta i ej ringa mån bero därpå, att bestämmelsen varit provisorisk. Ett fortsatt provisorium skulle säkerligen fortfarande motverka det eftersträfvade syftemålet.

Antagandet att en ny utväg skulle öppnas för dem, som önska undslippa värnplikten, därest frikallelsen skulle bliva fastställd, torde väl knappast hava fog för sig. Att före värnpliktsålderns inträde utvandra till ett främmande land, i avsikt att återkomma om ett årtionde, endast för att undslippa värnplikten, därtill torde ej många svenskar hava råd och lägenhet. Och har man uppnått värnpliktsåldern, erfordras, som bekant, Kungl. Maj:ts särskilda tillåtelse att från riket avflytta, en tillåtelse, som numera lär vara ganska svår att erhålla för dem, vilka ej fullgjort sina värnpliktsövningar.

Därest någon särskild garanti mot missbruk av bestämmelsen i § 16 mom. 6 erfordras, synes det mig som om en sådan lämpligare skulle kunna vinnas genom en skärpning av de uppställda villkoren. T. ex. så, att de bleve lika med dem, som uppställdes i Kungl. Maj:ts proposition nr 183 till 1909 års riksdag. Den höjning av åldern och den utsträckning av tiden för bortovaron, som detta innebär, skulle säkerligen icke mycket hindra den återinvandring, man vill uppmuntra, men utgöra starkt garanti mot de försök att undandraga sig värnplikten, som vederbörande befarat.

På grund av det anförda hemställes vördsamt,

att riksdagen ville för sin del besluta, det mom. 6 uti § 16 av Kungl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till värnpliktslag måtte erhålla följande lydelse:

6. Sådan frikallelse äge ock den tillgodonjuta, som från riket avflyttat till land inom främmande världsdel och därefter åter hit inflyttat; dock under villkor:

att avflyttningen icke skett i strid med då gällande föreskrifter om utvandring;

att han under det år, han återinflyttat, fyllt minst trettio år, samt

att minst tio år förflutit från avflyttningen till återinflyttningen, häri således icke inberäknad den tid, som vistelsen i riket varat, innan förlorad svensk medborgarrätt återförvärvats.

Stockholm den 29 maj 1914.

Rikard Hagberg.